

Monumentnummer*: 532370

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 11 november 2016
Kadaster deel/nr 82770/18

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
De Bilt	De Bilt	Utrecht

Locatiennaam	Locatieomschrijving
De Bilt	

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
De Bilt	L			261

Omschrijving**

Cluster 37. Betonnen observatiepost met toegangssluis (1916).

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE

Inleiding

BETONNEN OBSERVATIEPOST MET TOEGANGSSLUIS (1916) van het complex Werken bij Griftensteijn, als in de periode 1914-1918 aan de verdedigingslinie toegevoegd element. Er wordt soms melding gemaakt van twee gebouwde exemplaren in het complex Werken bij Griftensteijn; zeker is dat er een in het noordelijk deel van het complex ligt. Dit exemplaar bevindt zich in de wal, iets ten zuidoosten van de zuidelijkste van de rij van vier ten oosten van de wal gelegen Groepsschuilplaats Type P. Een van de belangrijke functies bij militaire operaties of werken was die van het waarnemen van eventuele (vijandelijke) bewegingen of acties. Hiertoe werden van oudsher uitkijkposten ingericht, waarbij een hoge positie, al dan niet verdekt of gedekt, favoriet was. Natuurlijke hoogten, allerlei torens, luchtballonnen en vliegtuigen zijn veelvuldig als zodanig gebruikt. Sommige typen waarnemingsposten konden worden verplaatst, maar uiteraard was dit niet het geval wanneer bestaande bouwwerken hiertoe werden benut. Gedekte waarnemingsposten zijn in verschillende vormen toegepast, waarbij toepassing van aarde en hout en uiteindelijk ijzer, steen en (gewapend) beton het meest betrouwbaar waren. Dit laatste materiaal is onder meer gebruikt op Fort Ruigenhoek en op het Fort bij Asperen, waar tijdens de

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Eerste Wereldoorlog met dit toen nog nieuwe materiaal is geëxperimenteerd. Het op Griftenstein gebruikte type waarnemingspost vertoont veel overeenkomst met dat van Fort Ruigenhoek. Ze zijn beide van een zeldzaam type. Betonnen waarnemingsposten werden beschouwd als 'granaatvrije' ruimten. Tijdens de restauratie van het complex Werken bij Griftensteijn (ca. 2015) is de observatiepost (tijdelijk) aan het zicht onttrokken.

Omschrijving

BETONNEN OBSERVATIEPOST MET TOEGANGSSLUIS (1916) van het complex Werken bij Griftensteijn, daterend uit de periode 1914-1918, gelegen op het noordelijke deel van het werk op ongeveer 50 m van de Utrechtseweg. Een de andere ligt mogelijk op de zuidelijke helft van het complex. Dit type observatieposten heeft een monolietconstructie van gewapend beton met een dak van ca 1.00 meter dikte. Door een rond gat in het dak kon een periscoop gestoken worden. Een korte, los toegevoegde toegangssluis van dunwandig gewapend beton, leidt naar het inwendige van de observatiepost.

Waardering

De (gelocaliseerde) BETONNEN OBSERVATIEPOST MET TOEGANGSSLUIS van het complex Werken bij Griftensteijn is van algemeen belang vanwege:

* Cultuurhistorische waarden, als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar is versterkt en verbeterd.

* Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van de militair-strategische bouwkunde, die gebaseerd is op: a. het systeem van inundatie en accesverdediging (19de en 20ste eeuw), b. de wedloop met de zich versterkende offensieve middelen (19de en 20ste eeuw), c. het systeem van 'levende' veldversterking (20ste eeuw).

Het betreft hier een voorbeeld van een gewapend betonnen waarnemingspost uit het tweede decennium van de 20ste eeuw.

* Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex.

* Het onderdeel is zeer zeldzaam omdat het schaars overgebleven voorbeeld is van een militair betonexperiment voor seriematige fabricage van dit type defensieve hulpmiddelen.

* Het onderdeel is vermoedelijk tamelijk gaaf bewaard, maar het laat zich in het veld maar met enige moeite herkennen.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Militair verblijfsgebouw

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument